

AUGUST STRINDBERG

Utdrag ur förordet till Giftas I

(1884)

5

Kvinnans Rättigheter

som enligt Naturen henne tillkomma, men genom den förvända
Samhällsordningen (inte genom männens tyranni) blivit henne berövade.

10

1:o. Rätt till lika uppfostran med mannen. Härmed är inte
meningen, jag kan inte nog ofta upprepa det, att kvinnan nu
ska inbilla sig det hon höjes till mannen, genom att lära sig
alla de onyttigheter denne nu får stoppa i sig. Framtiden som
15 ska avskaffa skillnad mellan folk- och elementarskolor,
studentexamen och alla andra examina ska en gång känna sig
skyldig att införa en enda gemensam borgerlig examen,
vilken ska ersätta konfirmationen. Denna examen ska vara en
och samma för man och kvinna, och endast omfatta en
20 fullständig kännedom om konsten att läsa, skriva och räkna
samt kunskap om födelselandets lagstiftning, om
medborgerliga rättigheter och skyldigheter, samt ett levande
språk. Den som sedan vill lära sig vad Cicero ansåg om Lucius
Sulla och vad Moses hade för avsikter med Israels barn, den
25 må göra det, om han nämligen får tid med sådan lyx, då
framtiden kommer att fordra av varje medborgare att han
arbetar med sin kropp för sitt uppehälle, såsom naturen
bestämt det.

30

2:o. Skolorna ska vara gemensamma för gossar och flickor, så att de båda könen tidigt lär känna varandra, och inte som nu, att gossarna går och inbillar sig att flickorna är änglar, och flickorna tror att gossarna är riddare. Härigenom undviks
 5 även alla dessa fantasins och brådmogenhetens stumma synder, vilka har sin grund i könen isolering.

3:o. Flickan ska äga samma frihet att »gå lös» och välja sällskap var hon vill.

10

4:o. Fullständig likställighet mellan könen ska avlysa det vedervärdiga hyckleri, som kallas galanteri, eller artighet mot damerna. En flicka ska sålunda inte fordra att en gosse stiger upp och lämnar sin plats, ty det är slavens underdånighets-
 15 tecken, och en bror ska inte vänjas vid att systrarna bäddar upp hans säng eller syr i hans skjortknappar; sådant ska han göra själv.

5:o. Kvinnan ska ha rösträtt. När i framtiden hennes
 20 konfirmation består i ett förhör i det samhälles lagstiftning hon lever i, och då samhället varje år, liksom bolaget nu, blir skyldigt lämna en årsberättelse till varje medborgare, ska kvinnan lika gott som mannen kunna döma om åt vilken person eller sak hon ger sin röst.

25

6:o. Kvinnan ska vara valbar till alla sysslor, vilket inte blir svårare under en självstyrelse, än nu, då hon inkonsekvent nog kan bli regent. Självstyrelsen blir inte yrkesstyrelse, utan såsom nu kommunalstyrelsen är, ett förtroendeuppdrag att
 30 utföras på lediga stunder. Finns det någon klokare och bättre ägnad till styrelse än en gammal moder, vilken i moderskapet

och hushållet lärt att både regera och förvalta? (Våra förfäder hade en sådan vördnad för gamla kvinnors oförstånd att de tillskrev dem ett övernaturligt vetande.)

5 7:o. Genom detta ska sederna förmildras och lagarna också, för ingen har lärt sig overseende såsom en mor, ingen har lärt sig hur tålmodig, hur lite fordrande man får vara med de felfulla människobarnen.

10 8:o. Kvinnan ska vara befriad från krigstjänst. Den som anser detta vara en orättvisa, må taga i betraktande att naturen av henne utkräver vederlag i det tunga moderskapet. För övrigt blir det i framtiden inte något ärofullt att göra gendarmtjänst. Det blir en plikt bara.

15

9:o. Eftersom framtidens samhälle kommer att genom en rättvis fördelning av naturens gemensamma rikedomar, tillförsäkra alla som födas uppehälle och undervisning, blir äktenskapet såsom en garanti för dessa fördelar, onödigt.

20 Man och hustru sluter ett kontrakt, muntligt eller skriftligt om ett förbund på hur lång tid de vilja, som de utan lag eller evangelium, äger rätt upplösa när de behagar. Att det härigenom inte kan förekommas sådant som att två hanar vill äga samma hona, det är givet, men striden ska inte bli så
25 grym, och honan blir den som avgör valet, vilket nu ej är fallet, ty ingen ska behöva gifta sig för pengar eller rang, när dylikt ej mer finns till. Urvalet blir härigenom naturligt och rasen ska därigenom förbättras.

30

Detta om framtidens kvinna och äktenskap. Vad som under nuvarande förhållanden kan göras för äktenskapets rimliga förbättrande det är:

5 1:o. Att umgänget mellan gossar och flickor blir friare.

2:o. Att uppfostran för gossarna förenklas, så, att den med rättvisa kan även för flickorna förenklas.

10 3:o. Att flickan slipper (liksom gossen) läsa så mycket om det förflutna, men tvingas ta kännedom om det nuvarande samhällsskicket, så att hon

4:o. Kan med allra snaraste få rösträtt.

15

5:o. Det falska galanteriet upphör av sig själv och man och kvinna umgås såsom männen nu. Inte så att männen håller ensamma banketter, som slutar med en skål för kvinnan, vilken sitter hemma och äter gröt och mjölk.

20

6:o. Civiläktenskap införs, varigenom skilsmässan underlättas. inte därför att det är troligt man ska skiljas oftare än förr; lättheten att få bli skilda ska göra att bandet känns mindre hårt och att mannen tas ur den föreställningen att han äger kvinnan. Barnen ska nog fortfarande hålla ihop makarna, såvida inte svårare fall inträffar. Det vidriga lagbudet om varning av prästerskap eller obligatorisk »rymning» skulle sålunda utgå.

25

30 7:o. Lagparagraferna om mannens målsmanskap upphävs.

8:o. Kvinnan blir myndig vid 18 år, utan alla inskränkningar.

9:o. Äktenskapsförordet och Boskillnaden blir obligatoriska.

5 10:o. Kvinnan äger rätt (efter uppfostrans likgörande med mannens) att besätta alla platser, och utöva vilken sysselsättning hon vill. (Men att nu insläppa ett par miljoner kvinnor på arbetsmarknaden skulle göra konkurrensen blodig. Här måste man kanske nedlåta sig, under nuvarande
10 förhållanden, till en inkonsekvens, såvida inte möjligen ett överlopp av arbetskrafter skulle pressa fram det nya samhällsskicket.)

11:o. Mannen är skyldig att vid äktenskaps ingående
15 underhålla en livförsäkring, så att han vid dödstillfälle ej lämnar hustru och barn i nöd, i synnerhet är detta en skyldighet, då han dragit kvinnan från en inkomstbringande syssla.

20 12:o. Kvinnan bibehåller sitt namn, och äger inte rätt att anta mannens titel i femininum, ty titeln är under nuvarande förhållanden en egendom, ofta ganska dyrt förvärvad, och av pengars värde. Likställigheten fordrar detta. Och därigenom ska mången kvinna undgå frestelsen att köpa en titel för sina
25 pengar. Gossar uppkallas efter fadern, och flickor efter modern.

13:o. Skillnad i säng och säte från början bör bli hävd. Ty, något så mot »sedligheten» stötande som gemensam
30 sängkammare och säng, straffar sig själv, och ger anledning till förhållandets grummel, äckel, leda och än värre saker.

Kvinnan skulle därigenom få en friare ställning och behålla äganderätten till sin kropp.

14:o. Hustrun ska, i händelse hon är blott sin mans hustru
5 och barnens mor, utan att äga en självständig syssla, ha ett apanage till kläder och nöjen. Hon ska inte ha lön, inte ha kläder i form av en present, för vilken hon ska tacka. Men hon ska då också ha rättighet att betala sina nöjen själv, även i mannens sällskap, och slippa att bli bjuden.

10

15:o. Förvärvar kvinnan något genom syssla under äktenskapet, och inte sköter huset, är hon skyldig att av det förvärvade lämna till huset lika mycket som mannen. Arbetar hon även för huset, behåller hon sitt; för hennes arbete
15 inomhus ska därigenom komma att anses som tillskott och inte, som nu, som en slavtjänst.

